

Oponentský posudek:

Hodnocená bakalářská práce: Mgr. Martin Suchomel, DiS.: *Reflexe preventivních programů organizace ACET ČR, z.s. z pohledů pedagogiky a teologie*, 2022, rkp 39 stran

Univerzita, fakulta, institut: Katedra kulturních a náboženských studií, PdF UHK

Studijní program: Náboženská výchova

Vedoucí práce: doc. Mgr. David Bouma, Ph.D.

Oponent práce: Lukáš de la Vega Nosek

Hodnocení vedoucího práce:

Originálnost a vhodnost tématu: **A**

Myšlenkové zpracování, invence: **E**

Metoda práce: **D**

Formální zpracování práce: **F**

Stylistické a gramatické zpracování práce: **F**

Návrh na výsledné hodnocení: F (nedostatečné)

Otázka k obhajobě: Nepovažuji tuto práci za dostatečnou, aby mohla být připuštěna k obhajobě. Proto si otázku ponechávám až na přepracovanou verzi práce.

Podrobná analýza a hodnocení:

I) Originálnost a vhodnost tématu (navržené hodnocení A)

Téma předkládané bakalářské práce je velmi zajímavé. Má analyzovat přístupy organizace ACET ČR, která se zabývá „*obecně prospěšnými činnostmi vedoucími k naplněnému životu.*“ (Stanovy, bod III) Z široké palety činností si autor vybral za cíl své bakalářské práce: „*Cílem této práce bylo představit programy primární prevence organizace ACET a jejich reflexi z pohledu pedagogiky (zážitkové pedagogiky) a teologie.*“ (s. 36) Téma bylo vhodně vybráno a pro bakalářskou práci dostačující.

Zároveň vidím, že by práce mohla být tématem reflexe samotné organizace ACET ČR, tudíž by mohla být zásadním příspěvkem české sekce k celosvětovému ACET.

Závěr č. 1 stran originálnosti a vhodnosti tématu: bakalářská práce uchopuje velmi zajímavé téma, které není v českém jazyce nijak zásadně reflektováno. Téma považuji za vynikající, tedy hodnotím ho za A. To ovšem nemá na hodnocení výsledného zpracování žádný vliv.

II) Myšlenkové zpracování, invence (navržené hodnocení E)

Téma autor rozpracoval do čtyř kapitol. Po první úvodní se v druhé věnuje terminologii. Ve třetí se věnuje preventivním programům z pohledu pedagogické reflexe. V poslední čtvrté pak teologické reflexi.

Nyní několik shrnujících poznámek stran myšlenkovému zpracování. Protože je předkládaná bakalářská práce v tomto smyslu velmi slabá, tak se pokusím o detailnější reflexi.

II.1. Struktura bakalářské práce není nejvhodnější. Nejprve měl organizaci představit v celé její paletě a šíři činnosti (nyní kapitola 2.1 a 2.1.1), tedy mnohem hlouběji než učinil, a to i v celosvětovém kontextu. Potom měl přesněji předložit portfolio, které v další části podrobí analýze či reflexi. V druhé kapitole měl předložit onu terminologickou kapitolu (nyní kapitoly 2.2.; 2.3; 2.4; 2.5).

II.2. Autor se také dopustil hrubé chyby, kdy odcitoval pasáž z webových stránek ACET ČR a neudal odkaz (viz s. 10, pozn. 1: „ACET ČR, z.s. je spolek, který je zaregistrován u Krajského soudu Hradec Králové (L 2680). Na školy nabízí preventivní program: "Zvol si život", který je certifikovaný MŠMT (02/17/1/CE). ACET ČR, z.s. je členem ACET International Alliance, která pracuje v 23 zemích (Bělorusko, Burundi, DR Kongo, Chorvatsko, Česká republika, Indie, Severní Irsko, Republika Irsko, Jersey, Kazachstán, Kyrgystán, Nigerie, Rusko, Skotsko, Slovenská republika, Slovinsko, Jižní Afrika, Tádžikistán, Thajsko, Ukrajina, Uganda,

Uzbekistán a Zimbabwe). ACET ČR, z.s. spolupracuje s dalšími organizacemi, které se zabývají problematikou AIDS. Pracuje s národními a mezinárodními úřady na zlepšení politiky, jak zabránit šíření HIV/AIDS. Na školy nabízí preventivní program "Zvol si život", který je certifikovaný MŠMT (02/17/1/CE)"; viz <https://www.acet.cz/acet/acet-cr-zs>); to se dá nazvat jako plagiat; naštěstí se v dalších pasážích autor tohoto vyvaroval, takže tato chyba je ojedinělá, ale to nic nemění na její závažnosti.

II.3. V úvodu absentuje autorův motiv pro napsání této práce. Je zde sice podrobněji představen myšlenkový trust/background, ze kterého vychází. Ovšem chybí v něm vnitřní logika či odůvodnění, proč vychází z těch a ne jiných autorů. Jejich představení je také velmi povšechné a dokonce i chybné. Když odkazuje na jistého C. Coveyho. Má ovšem na mysli S. R. Coveyho.

Naprosto nejasně, snad až zmatečně se vyjadřuje o problematice víry v sekulárním prostředí, resp. věřícího lektora na sekulární škole. Je přece normální, že se český křesťan ve většině případů pohybuje v sekulárním prostředí, od školy počínaje, přes zaměstnání až po rodinné prostředí. Lektor ACET ČR není v nijak zásadně odlišné situaci od tisíců učitelů-křesťanů MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ, kteří učí ateisty, agnostiky, buddhisty, muslimy..., a naopak od tisíců učitelů-agnostiků/ateistů, kteří učí teisty, věřící...

Chybně také uvádí úvodní myšlenky stran budoucí teologické reflexe. Hovoří jen o tom, že „*Teologický přesah preventivních programů je tedy patrný v rovině osobního zakotvení jednotlivých lektorů v křesťanském paradigmatu. Dále v oblasti zájmu lektora o mladého člověka a jeho absolutní důstojnost, na což dává teologie lepší a původnější odpovědi než pedagogika. Také hodnotový systém, který je obsažen zejména v etických programech (hrdinství, předsudky, přátelství, láska – viz další kapitoly), má své kořeny v teologickém kontextu člověka a světa*“ (s. 12) Toto prohlášení je sice zajímavé a v mnoha ohledech správné, ale de facto tu chybí ono teologické ukotvení, či teologický přesah (jak autor uvádí). Teologie je reflexe / věda víry, je rozložena do mnoha odvětví (fundamentální, dogmatická...), proto jsem očekával, že zde autor nastíní hlubší myšlenkové linie. Ovšem prozatím jde jen o úvod.

II.4. V druhé kapitole „*Terminologie*“ se autor zabývá klíčovými termíny, se kterými v práci pracuje. Nejprve to je tedy sama organizace ACET ČR, poté *Prevence sociálně patologických jevů, Žážitková pedagogika, Misie/Diakonie v kontextu ACET* a závěrem *Ekumenismus v kontextu ACET*. K nepovedené struktuře této kapitoly jsme již něco uvedli.

Nejasnosti dále vyplývají z nejasné definice lektora, misie a diakonie, ekumenismu. Autor se jen formálně spokojí s konstatováním, že lektor užívá jiných metod než učitel. Bylo by ovšem vhodné obecněji definovat lektora za pomoci materiálů z Ministerstva školství (např. na VŠ může lektor působit, většinou jde o učitele jazyků). Vedle toho pedagog je odborněji více vybaven a má mnohem větší kompetence a zodpovědnost setkává-li se se žáky dlouhodobě.

Téma misie a diakonie jsou představeny povšechně, nesystematicky. „*Misie je primárně zaměřena na snahu oslovit člověka určitou nabídkou životního paradigmatu. Je zde snahou, aby se dotyčný v případě souhlasu stal i členem určitého společenství, náboženské skupiny, církve.*“ (s. 21) Misie (v islámu, ani v křesťanství) není o předání životního paradigmatu! Ani není primární, aby se někdo stal křesťanem, ale aby byl spasen. To je základní teologický rozdíl. Za třetí misiologie je v posledních 60 letech hluboce trinitárně a pneumatologicky uchopena. Viz jakákoliv učebnice misiologie. To autor vůbec nereflektuje. Role Ducha svatého není zmíněna v celé práci ani jednou.

Diakonie je zase definována pouze ze Sociologické encyklopedie, jako „*služba lásky k bližnímu ve všech oblastech lidské nouze. Diakonie (z řeckého diakonia = služba) je organizovaná pomoc nemocným a chudým.*“ (s. 21) Což chybné není, ale zjednodušené. Teologie diakonátu je zvláště v katolické tradici velmi hluboce reflektována a proto se autor rozhodně měl podívat, např. do *Lexikon für Theologie und Kirche*, případně do dokumentu *Mezinárodní teologické komise: Diakonát, vývoj a perspektivy* (dokument z roku 2002, v českém překladu v r. 2008).

Diakonie přece má být v prvé řadě postavena na christologickém základu, tedy nikoliv na organizovanosti, ale na participaci na služebné lásce Kristově. Navíc jde o jeden z hlavních prvků církve (martyria, leiturgia, diakonia, koinonia).

Ekumenismus je třeba také definovat více teologicky a opřít se o teologickou a klidně v češtině dostupnou literaturu, nikoliv o sociologický slovník Jana Jandourka. „*Ekumenismus je definován jako úsilí o sjednocení všech církví. Nebo dále ekumenismus pojatý jako ekumenické hnutí se snahou o jednotu křesťanů.*“ (s. 22) Jan Pavel II. v encyklice *Ut unum sint* z roku 1995 poskytuje řadu významných prvků definice ekumenismu. Ten bych rozhodně nedefinoval jako snahu o sjednocení všech církví. To je omyl. Křesťanské církve se nemohou sjednotit, tím by leckdy ztratili celou řadu svých specifických obdarování a charismat. Ale v poslední době se ekumenismus definuje např. jako snaha o společné svědectví Kristu v sekulárním světě, apod....

II.5. Třetí kapitola „*Preventivní programy – pedagogická reflexe*“ je zřejmě myšlenkově tou nejpovedenější kapitolou. Škoda, že autor nerozvinul metodologii své reflexe. Jak k reflexi přistoupí, z pohledu sebe jako lektora, nebo neutrálního pozorovatele? Čeho si při reflexi bude všimát: časového harmonogramu, pedagogických/lektorských metod..., aplikovatelnosti programu podle věkových tříd posluchačů?....

Kapitola je postavena na podrobnějším představení dvou programových kurzů, které ACET ČR nabízí a jejich reflexi a podtržení klíčových metod (zážitková pedagogika). Je vidět, že autor je sám lektorem, proto je zde text velmi čtivý a některé myšlenky jsou veskrze zajímavé.

Ovšem i zde jsou jisté nedůslednosti a zmatky. Například jak ACET ČR definuje světová náboženství a jak sektu? To opravdu v jednom programu chce představit hinduismus, buddhismus, konfucianismus, taoismus, judaismus, křesťanství a islám? Jak je pak definována sekta, jsou je Svědci Jehovovy, příslušníci Bahá'í, scientologie, Hnutí grálu, Imanuelité, ... ? A jaký je rozdíl mezi sektou a novým náboženským hnutím (viz např. Církev všech světů; Hare Kršna; Vesmírní lidé...)? Zde je moje kritika nikoliv jen a pouze na autora práce, ale i na obsah ACET programu „Světová náboženství a sekty“, která zkrátka nebyla zásadněji představena.

II.6. V poslední čtvrté kapitole si autor předsevzal „*Teologickou reflexi preventivních programů ACET*“. Žel o žádnou teologickou reflexi nejde, spíše o podtržení: křesťanského backgroundu společnosti ACET; problematiky napětí mezi vlastní křesťanskou vírou lektorů ACET a sekulárním prostředím škol, kde vedou program.

Autorovy myšlenky nejsou špatné či chybné, jen nedostatečné. Teologická reflexe mohla být postavena na dvojím postupu: teologie ACET; teologická práce lektorů. Teologie ACET byla vesměs představena, ale jen pouze v sociálně služebné funkci. Opomenuta byla ukotvenost ACET v té které křesťanské tradici. Z toho pak vyplývá (ne)nutnost svátostné funkce lektorů či samotné organizace. Pak se vtírá možné srovnání s Charitou, či obecně diakonátem v římskokatolické církvi. Dále christologický prvek: Ježíš je Spasitel, lékař a učitel či lektor. V dalším eklesiologickém směru mohla být reflektována týmovost a týmový duch (role a formy teambuilding,...) lektorů ACET, případně představení světové struktury a pravidelných koordinačních, či snad i slavicích (tedy i otázka liturgická) setkání. Následně mohla být ACET vnímána ve své služebné funkci, kterou vede Duch po vzoru Ježíše Krista, který tím odkazuje na dynamiku trojičního života (apod...).

Následně měl být teologicky zpracován koncept lektora v ACET. Jeho podíl na Ježíšově lektorství je úřední, nebo svátostní, nebo zkušenostní, nebo volní? Jak se lektor stane lektorem? To např. úplně chybí a pro teologickou reflexi to je podstatné.

V jedné pasáži v druhé kapitole autor pronese: „*Lektoři ACET jsou naopak téměř v devadesáti procentech muži.*“ (s. 16) To je docela silné prohlášení, které jednak není nijak zásadně doloženo, ale mohlo být teologicky reflektováno. Proč je v ACET tak maskulinní struktura? Je to výhoda, nebo slabé místo? Autor to zmiňuje jako výhodu z pohledu navštěvované školy, kde je silně ženské prostředí. Já s naopak domnívám, že pokud ACET je takto silně maskulinně postaveno, pak jde naopak o nevýhodu. Minimálně v absenci reflektivity lektorství. Jak ukazují

antropologické průzkumy posledních 50 let, je-li etnograf muž nebo žena, je zásadní rozdíl, není chybný ani vadný, ale závěry muže nebo ženy budou rozdílné a do jisté míry komplementární. Potažmo tedy: je-li lektor muž nebo žena je poměrně zásadní téma. Nemůže být přece lektorství ACET ČR postaveno na mužích, protože ve školství pracují převážně ženy. Co reflexe? Vezměme si příklad intimní věci sexuality, je přece rozdíl, zdali k náctiletým o tom mluví muž nebo žena? Autor se tím pádem vůbec nezabývá otázkou gender, a to jak v roli lektora, tak v otázce žáků/posluchačů.

Závěr číslo 2 stran myšlenek a obsahu: bakalářská práce je z pohledu obsahu a myšlenek z větší části velmi plytká a myšlenkově povrchní. Nejsilnější místa jsou ve třetí pedagogické části, kde autor čerpá ze své zkušenosti. Navrhuji hodnocení E, a to právě jen a díky třetí části. Jinak by práce měla být přepracována a obohacena o kvalitní pedagogickou, psychologickou a teologickou literaturu. Podobně by měla být ACET ČR představena hlouběji, systematictěji a např. do přílohy vložit nějaké letáky či koncepce výukových programů, jak jsou uvedeny např. na webu organizace. Organizace vznikla na podporu boje proti AIDS, nejsou dnes další roviny boje, nejen ve světě, ale i u nás?

III) Metoda práce (navržené hodnocení D)

Každá bakalářská práce má dokázat, že autor si umí zvolit téma, nalézt příslušnou literaturu, představit základní otázku práce a k ní zvolenou metodu.

Předkládané bakalářské práci absentuje zvolená metodologie. Konkrétně: co znamená reflexe? Oč jiná je než analýza? Jak ve své reflexi bude autor postupovat? (to není otázka na strukturu práce – tu autor představil v úvodu) Čeho si bude všímat, čeho ne?

Dle mého soudu je práce metodologicky neuchopena a pohybuje se pouze mezi deskripcí a interpretací, ovšem velmi vágně uchopených a formálně zoufale posouzených, chybně či vůbec nijak odzdrojovaných.

Metoda třetí kapitoly, kde autor představuje pedagogickou reflexi, je postavena i na vlastní pedagogické praxi – jinak si to neumím vysvětlit. Ovšem ani ta ani není přiznána, ani zmíněna!!!

Závěr číslo 3 stran metodologie: bakalářská práce je z pohledu zvolené metodologie a metodologické kázně velmi slabá. O metodě autor neřekne ani slovo, a metodologická práce je slabá. Navrhuji hodnocení za D.

IV) Formální zpracování práce (navržené hodnocení F)

Vedle myšlenkových premis a závěrů práce je nejslabší stránkou její formální zpracování. Chyb a nedůsledností je celá řada. Troufám si tvrdit, že autor práci dopisoval několik hodin před odevzdáním. Jinak si to nemohu vysvětlit.

Ale popořadě:

IV.1. Poznámky pod čarou se VŽDY ukončují tečkou!!!! V předkládané práci tečka chybí u 36 poznámek, z celkově 55!!

IV.2. Poznámky pod čarou jsou vždy jednotné: např. PŘÍJMENÍ, Jméno, *Název díla*, Místo vydání: Nakladatelství, rok vydání, paginace.

Autor v této práci užil nečísleně možných způsobů. Vybírám do jisté míry náhodně:

- s. 10, pozn. 2: „Srov. KOHOUTEK, Tomáš; SALAQUARDOVÁ, Dora. **Psychologie**. Brno: Barrister & Principal. 2006. **ISBN 80-7364-023-6**.“ kde je kurzíva? Proč je ISBN?

- s. 11, pozn. 6: „Srov. **KAPLÁNEK, Michal**. *Výchova v salesiánském duchu*. **Praha**: Portál, 2012.“ proč je příjmení kapitálkami? Proč je místo vydání kurzívou?

- s. 11, pozn. 7: „Srov. COVEY, S.R., *7 návyků skutečně efektivních lidí*. **Management press**, 2007.“ - kde je místo vydání?

- s. 11, pozn. 8: „**CHESTERTON, G.K.**. *Ortodoxie*. Praha: Academia, 2000.“ - Chestertona autor necituje, ale parafrázuje, proto má být „srov.“

- s. 26, pozn. 32: „Srov. Másilka. Vliv vědeckého paradigmatu vnímání světa na výchovně-vzdělávací přístupy: holismus a zážitková pedagogika. *Tělesná kultura*, 2004.“ kde je křestní jméno autora? Tělesná kultura je asi periodikum, tedy kde je ročník, číslo a paginace?
- s. 31, pozn. 41: „srov. MÜLLER. *Dogmatika pro studium a pastorační*, Karmelitánské nakladatelství 2010, kap. 2“ kardinál Müller se píše s přehláskovaným u! Kde je místo vydání? Kde je paginace? Všude jinde autor paginaci užívá, proč najednou odkazuje jen na kapitolu?
- s. 32, pozn. 46: „MÜLLER, *Dogmatická teologie pro studium a pastorační*, kap. 5“ kde je místo vydání, kde je nakladatelství, kde je rok vydání, kde je paginace? Kde je tečka????
- s. 34, pozn. 53: „MÜLLER, *Dogmatická teologie*“ kde je celý název? Kde je místo vydání, kde je nakladatelství, kde je rok vydání, kde je paginace? Kde je tečka?????
- s. 38: „CSIKSZENTMIHALYI, Mihaly. *Flow. O štěstí a smyslu života*. Portál, 2015.“ kde je místo vydání?

- s. 38: „HÁBL, Jan. *Na charakteru záleží*. Univerzita Hradec Králové: Pavel Mervart, 2020“. Hábl knihu vydal v Červeném Kostelci v nakladatelství Pavel Mervart, nikoliv UHK: Pavel Mervart.

- s. 38: „VITZ, Paul. *Psychologie a kult „já“*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, *Orientace*, 2017.“ Co znamená Orientace? To je nakladatelství, nebo edice? Pokud je to edice, proč nemá např. u Müllera uvednou edici Teologie?

IV.3. s. 20, pozn. 23: „Srov. ČESKÁ BIBLICKÁ SPOLEČNOST. Bible, NZ, Mk 16,15“ – nejen že bez tečky, ale i proti již uvedenému: Biblické odkazy vycházejí z překladu: Bible, český ekumenický překlad, Česká biblická společnost 1995, ISBN 80-85810-07-7 (s. 8)! Zachovávat citační úzus je jedno z kritérií požadovaných po bakalářské práci.

IV.4. bibliografická citace pod čarou ve znění (viz s. 21, pozn. 26): „Přístup z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Diakonie>“ – bez tečky (sic!); by správně mělo být: Vodáková, Alena, „Diakonie“, in: Zdeněk R. Nešpor (hlavní editor.), *Sociologická encyklopedie*, Praha: Sociologický ústav AV ČR, webová verze dostupná na...

IV.5. Hrubou citační chybu se autor dopustil na s. 21 v pozn. 24: „Srov. LG, *Motivy pro misijní činnost*, s. 473“

- jednak: kde je tečka? kde je napsáno, kde se dokument nachází? Konstituce LG (podle seznamu zkratk *Lumen gentium*, viz s. 9) se však nachází na stranách 29-100 ve zmíněných *Dokumentech II. vatikánského koncilu*. Když však budeme obsahově pátrat, co má vlastně autor na mysli, nalezneme, že mu jde spíše o dekret *Ad gentes* o misijním poslání církve, který se objevuje na stranách 459-507! Tedy mělo být uvedeno AG! To se dále mělo objevit v seznamu zkratk na s. 9, i v seznamu literatury, včetně paginace. Je také nepochopitelné, že dvakrát citovaný text o misii (*Ad gentes*) autor nevloží do soupisu literatury.

- to samé na s. 21, pozn. 25: „5 Srov. LG, kap. 6, s. 501“ dtto

IV.6. Je velmi neobvyklé, aby autor odborného teologického díla - i jen např. bakalářské práce - užíval pro označení Ježíše Krista zkratku JK (s. 9, 32, 33, 37). To považuji za arogantní chybu. Nejsme na poli katecheze, nebo pastoračních příruček farností, či metodik ACET ČR. V jakémkoliv odborném - i když pouze bakalářském - textu je třeba užít celé jména!! Je to dehonestující!

IV.7. autor mezi 55 poznámkami pod čarou, v celých 21 odkazuje na webový zdroj! To je samo o sobě docela závažné, ale budiž. Ovšem aby v takto webově zásadně odzdrojované práci chyběl seznam webů a linků, to považuji za další hrubou chybu!

IV.8. V úvodu autor podkládá text podkapitolou „*Struktura*“ (s. 13). Chápu, proč to sem autor vložil, ale to se mohlo uskutečnit jenom odstavcem. Případně chybí tato podkapitola v obsahu práce (podobně jaké podkapitoly jiné, neočíslované, např. na s. 16, 17).

IV.9. s. 14: Druhá velká kapitola je uvedena následující větou bez tečky (sic!) „*Základní pojmy v kontextu bakalářské práce*“ Oznamovací věta - toto přece není podtitul kapitoly - má mít alespoň sloveso.

IV.10. s. 18: „*spoluprací s PPP*“ co znamená PPP? Tato zkratka není uvedena v seznamu zkratk na s. 9.

IV.11. s. 19: „*FTK UP v Olomouci na katedře Rekreatologie*“ – měl být název celé fakulty (Fakulta tělesné kultury)

IV.12. na s. 19 autor odkazuje „*v kapitole 2 – Reflexe z pohledu zážitkové pedagogiky*“. Ovšem číslo je matoucí, má být 3.2.

IV.13. s. 21, pozn. 27: „Srov. **NZ**“ (podobně s. 31, pozn. 42: „Srov. NZ“) – odkázat v bakalářské práci z oboru Náboženská výchova na celý Nový zákon je hrubou chybou. Autor to mohl alespoň parafrázovat (např. Jak nás tomu učí celý Nový zákon)? Navíc je tam podivně mnoho teček a ta konečná opět chybí.

IV.14. bakalářská práce se z formální stránky posuzuje i podle toho, nakolik má autor přehled v dostupné tématické odborné literatuře v češtině, případně v jiných jazycích. V této bakalářské práci nejsem přesvědčen, že by autor měl znalost kontextové literatury. Proč tedy např. na s. 22 cituje podivný web („*Pozn. 30: Přístup z: https://cs.eferrit.com/Co_je_sekularni_humanismus? (eferrit.com).*“) s úplně všední definicí sekulárního humanismu? („*Sekulární humanisté sdílí s ostatními humanisty převažující starosti s lidstvem, s potřebami a přáními lidských bytostí a s důrazem na lidské zkušenosti.*“) Proč necitoval dostupné filosofické slovníky či periodika? Povšechně by jistě stačilo definovat obě slova termínu.

- vedle toho, by citace měla znít: Cline, Austin, „*Co je sekulární humanismus?*“, in: <https://cs.eferrit.com/co-je-sekularni-humanismus/>

IV.15. Autor několikrát zmíní, že „*První je nejčastější volbou škol (z hlediska velkého rizika výskytu patologických jevů), tj. program „Bolest – nemoc jménem šikana“*“ (s. 23) to je samo o sobě velmi zajímavý postřeh, ale chybí jakýkoliv odkaz na nějakou statistiku, kde by čtenáři byla představena například pětice nejžádanějších programů. Bylo by to obohacující, a to i pro ACET ČR.

- podobně na s. 33: „*V rámci nabízených programů školám je nejvíce exponovaným tématem v této oblasti program o náboženstvích a sektách.*“ - chybí odkaz na statistické údaje, stejně jako je chybně uvedený název programu (má být Světová náboženství a sekty)

IV.16. Autor ve své bakalářské práci hovoří o programu ACET ČR s. 25: „*Náboženství a sekty*“ Ovšem po důkladném seznámení se s webem konstatuji, že žádný takový program neexistuje. Autor má spíše na mysli program „Světová náboženství a sekty“.

IV.17. Až ze strany 25 vyplývá, že ACET je vytvořena „*z křesťanské orientace*“. Zde je evidentní chyba struktury. Zkrátka již na počátku mělo být jasně konstatováno, že ACET vychází z křesťanských pozic, z té a té křesťanské denominace. Opět odkaz na absenci důsledného představení ACET ČR.

IV.18. s. 25: „*Témata jsou uvedeny citátem Marka Twaina „Člověk je tvor náboženský“*“. Matoucí je absence kurzívy v prvním písmenu citátu.

IV.19. nejasný úzus stran poznámky pod čarou, na s. 27, pozn. 33 (podobně, pozn. 34, 35 a 36): „*Přístup z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Teorie_her*

Jako teorie her nebo též teorie strategických her se označuje disciplína aplikované matematiky, která analyzuje široké spektrum konfliktních rozhodovacích situací, které mohou nastat kdekoliv, kde dochází ke střetu zájmů. Herně-teoretické modely se pak snaží tyto konfliktní situace nejen analyzovat, ale i řešit.“ Nechápu proč je přímá citace z wikipedie (není lepší zdroj?), proč je oddělena řádkou od odkazu na zdroj? V pozn. 34 jde o wiki.knihovnu, proč? Není jiný adekvátní zdroj?

IV.20. na straně 30 autor píše: „*Klíčová otázka teologické antropologie je tázání po člověku (Kdo je člověk?). Základním východiskem, které nám nabízí křesťanská teologie, je smysluplnost lidské existence pouze v kontextu vztahu (lásky) Boha k člověku, tvůrce k tvorovi.* [pozn. 38: Srov. Genesis.1,26-29] *A také nacházení konečného cíle (naplnění) každého člověka v účasti na životě Boha.* [pozn. 39: Srov. LG, kap. 1,3, s. 38]“ Tento text je natolik vágní a syntetický, že mu chybí hlavní sjednocující myšlenka. Proč v jednom odstavce autor hovoří o teologické antropologii, křesťanské teologii a eschatologii? I ty podpůrné texty jsou spíše oslnivé, než hluboce promyšlené s hlavním textem.

IV.21. Odkázat na horské kázání (viz s. 31: „horské kázání“) poznámkou na pátou kapitolu (pozn. 43: Srov. Mt 5) Matoušova evangelia, bez uvedení veršů považuji za arogantní práci s prameny.

IV.22. V teologii je dobrým územ psát Písmo s majuskulou, protože jde o Písmo svaté. Autor však na s. 34 píše „z písma a tradice“

IV.23. Odkaz na encykliku papeže Pavla VI. *Humanae vitae* je třeba uvést jménem papeže, kdy byla encyklika zveřejněna a originální zdroj (nejčastěji *Acta Apostolica Sedis*, vč. ročníku a paginace), případně dostupný český překlad. Autor však má v poznámce 52 pouze: „Přístup z: <http://www.kebrle.cz/katdocs/HumanaeVitae.htm>.“ Tento zdroj není adekvátní, pouze shromažďuje texty. Autor měl odkázat na údaje v dokumentu (druhé české vydání, Stojanov 1980), případně doplnit větu typu: „Encyklika studována z textu z webu [kebrle.cz](http://www.kebrle.cz).“

IV.24. Jako již jinde, autor v celé práci dokazuje, že nemá žádný přehled v teologické a obecně křesťanské literatuře. Termín eschatologie, nejen že nevysvětlí, ale odkazuje na webové rozhraní Slovníku cizích slov. (s. 35, pozn. 54: k termínu eschatologie: „Přístup z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/eschatologie>“). Kdekerý slovník křesťanství (Merell, Farruggia, Beinert...) i religionistiky (Pavlincová – Horyna, Komorovský) termín eschatologie poctivě předkládá.

IV.25. Autor na s. 35 v pozn. 57 uvádí: „Srov. *Katechismus katolické církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. **první oddíl**, 27.“ Mohlo být klidně jen KKC, čl. 27. (vždyť KKC je v seznamu zkratk a v bibliografii je v celé citaci)

IV.26. V bibliografickém soupisu na s. 37:

- nemá být - „LUMEN GENTIUM, Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002“ , ale má to být LUMEN GENTIUM (věroučná konstituce o církvi, ze dne 21. listopadu 1964), in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 200, s. 29-97.

- a naopak má být - „AD GENTES (dekret o misijní činnosti církve, ze dne 7. prosince 1965), in: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 200, s. 459-507

Závěr č. 4 stran formální stránky práce: bakalářská práce je z formálního pohledu odbytá, nedůsledná, chybná. Budí to dojem, že autor práci dopisoval na poslední chvíli a na revizi formální stránky nezbyl čas. Protože jde o základní posuzované hledisko, a je zde přemíra natolik zásadních chyb, pak hodnotím tuto stránku práce jako nedostatečnou, tedy za F.

V) Stylistické a gramatické zpracování práce (navržené hodnocení F)

Z gramatického pohledu není práci moc co vytknout, je zde sice několik gramatických chyb, ale nikoliv velké množství.

Problém nastává se stylistickou stránkou, zde je přemíra nedůsledností, opomenutí, nesmyslností.

V.1. s. 9: „*antropologického realizmu*“ – místo realismu

V.2. s. 10: „*Don Bosko, zakladatel řádu salesiánů*“ – nejde o řád, ale o kongregaci, možná by bylo uctivější napsat celé jméno Giovanni Bosco / Jan Bosco / Jan Bosco, a vhodné by také bylo dodat dataci života (1815-1888)

V.3. s. 11: „*C. Coveyho*“ – pravé jméno je Stephen Richards Covey

V.4. s. 11: „*Existuje tedy riziko tzv. „tenkého ledu“...*“ - autor v práci několikrát zmíní „tenký led“, ovšem nejasně ho definuje.

V.5. s. 11: „*Tento problém by se dal jednoduše odbýt* parafrází G. H. Chestertona, že pokud jde o ideologii, neexistuje neutrální území.“ - zde je užito nevhodné slovo „odbýt“, spíše „vyřešit/zodpovědět/reagovat“

V.6. s. 11-12: „*Specifické české školské prostředí, velmi ovlivněné dobou nesvobody, (komunistickým totalitním režimem) je i v dnešní době velmi citlivé na jakékoliv náznaky idejí, či ideologií, které by nějak vstupovaly do edukativních procesů (například i v rámci námi*

popisovaných preventivních programů). Existuje tedy riziko tzv. „tenkého ledu“, kdy teologický rozměr programů ACET může u některých přísně sekulárně uvažujících pedagogů či ředitelů škol vyvolávat dojem nabídky, v horším případě ovlivňování až indoktrinace světonázorem, který má kořeny v křesťanské víře. Tento problém by se dal jednoduše odbýt parafrází G. H. Chestertona, že pokud jde o ideologii, neexistuje neutrální území. Tedy i sekulární škola, respektive učitelé a ředitelé jsou determinováni svým osobním paradigmatem, které nakonec vychází zase jen z jiné ideologie (nebo je jinou ideologií minimálně ovlivněn). Tento apologetický přístup by možná obstál v polovině dvacátého století, v současné době by vedl spíše ke zbytečným střetům a nepochopení, ke kterým může docházet v případě přímých pokusů o evangelizaci bez kulturního, pedagogického, psychologického a historického kontextu.“ - nerozumím moc tomuto odstavci, zvláště od věty „Tento problém...“. Jak souvisí sekulární školství s neexistencí neutrálního území, a jak souvisí osobní světonázor učitelů s apologetickým přístupem? Co vlastně znamená „determinace osobním paradigmatem“? Co vlastně zmíněný „apologetický přístup“, který autor nijak nepopisuje? Stylisticky kostrbatý odstavec, kde chtěl autor tzv. „zastřelit příliš mnoho zajců“.

V.7. s. 15: „V posledních letech (2018-2022) se ze strany škol zvedl zájem o preventivní programy na 1. stupni“ – vedle silné výpovědní hodnoty je zde nejasnost. Mezi lety 20-22 řádil covid a školy měly jiný režim. Z informace *implicitě* vyplývá, že to ACET nijak nepostihlo a ACET tak mohl i nadále spolupracovat se školami. Je tomu tak, nebo ne? Autor by to měl alespoň zmínit.

V.8. s. 18: „Fenomén zážitku je ústředním nástrojem, který je využíván k pedagogickým cílům. Historické předobrazy ZP lze vysledovat například u pedagogického velikána evropského formátu J. A. Komenského. Ve svých návrzích metod pro výuku kromě jiného zdůrazňuje „vhodná vnadidla“. Pokud půjdeme ještě dále do minulosti, nacházíme zážitkové prvky například i v textech Bible.“ - autorův skvělý postřeh o Komenského „vhodných vnadidlech“ je hned zkraje utnut, protože není doložen, ani vysvětlen. Asi těžko si Komenský představoval stejný typ zážitků, jako máme my dnes v 21. století.

V.9. s. 19: „Rekreologie zase ideově navazuje na Prázdninovou školu Lipnice. Při hlubším zkoumání nacházíme staré prvky řecké filosofické školy, a dostaneme se až k Sokratovi, a také řeckému ideálu harmonie těla a ducha, tzv. kalokagathie.“ - zde opět chybí krátké představení „Prázdninové škol Lipnice“ (co to je, kdo to pořádá, jaká je náplň, pro koho to je, jaký to má smysl?), autorovo tvrzení o nalezení starých prvcích řecké filosofické školy, i zmínka o Sokratovi a *kalos kai agathos* jsou nevysvětleným pozlátkem. Jak to souvisí, co tím chce autor říci, co znamenají „staré prvky řecké filosofické školy“ (mimořádně, ona byla jen jedna?), co znamená kalokagathie? Proč není dále domyšlen, nebo krátce představen tento dobrý myšlenkový impulz: o důležité souvislosti těla a ducha?

V.10. Domnívám se, že metodologicky měl být konzultován pedagogický slovník, který by odborně vyjasnil pojmy pedagog a lektor. Kupí se právě kolem těchto termínů řada nejasných formulací:

- s. 19: „Pedagog – lektor se od klasického pedagoga – učitele částečně liší.“ - Autor tedy tvrdí, že pedagog a lektor je jedno a totéž, pouze se liší sekundárně. Proč nekonzultoval pedagogické příručky a slovníky, aby se tím uchránil kritiky a postavil svou argumentaci na výsledcích jiných odborníků? Není pedagog zaměřen teoretičtěji a lektor praktičtěji?

- s. 20: „Lektorská činnost sleduje pedagogické cíle, ale využívá jiných prostředků. Dále také zohledňuje aktuální situaci, atmosféru ve třídě a následně variuje program tak, aby se držel cíle, ale současně reflektoval aktuální nastavení studentů (jejich otevřenost) a tím zvýšil celkovou efektivitu programu.“ - kde který pedagog ZŠ i SŠ i VŠ by s tímto souhlasil. I pedagog přece musí zohlednit aktuální situaci, atmosféru ve třídě a následně pak pozměnit program výuky tak, aby se držel cíle, ale současně reflektoval aktuální nastavení studentů (jejich otevřenost či uzavřenost) a tím zvýšil celkovou efektivitu výuky.

- s. 20: „*Lektorská činnost není samostatná oblast zcela odlišná od učitelské práce. Lektorem může být každý pedagog.*“ - opět směle tvrzení, které však není opřeno o hlubší reflexi definice pedagoga a jeho činnosti, či lektora a jeho činnosti.

V.11. s. 21: „*spolek Diakonie či katolická Charita*“ – autor často užívá termín spolek - správně pro ACET ČR, ale – chybně pro Diakonii. Katolická charita dávno změnila svůj oficiální název na Charita Česká republika.

V.12. s. 22: „*Lektoři, kteří pracují v ACET, pocházejí z různých denominací – převažují protestantské.*“ - denominací čeho? Křesťanství, jak vyplývá z kontextu? Protestantské denominace převažují, ale těch je ve světě opravdu velké množství, proč autor při představení ACET ČR se i tímto nezaobíral a nepředstavil plejádu denominací, jejich členové jsou lektoři ACET?

V.13. s. 22: „*Rozdíly by se daly hledat ve způsobu předávání evangelia. Každá denominace (církev) má svá specifika. Ale realita post-socialistického školství, (s obavou z indoktrinace či přímé misie) vede ke společnému postupu, který zohledňuje prostředí (učitele, ředitele, religiozitu kraje) a zdůrazňuje křesťanský přesah velmi decentně.*“ - a) ne každá denominace tvoří církev; b) specifika předávání evangelia podle denominací – proč autor neukázal nějaké příklady (katolíci takto, evangelíci takto, husité takto, valdenští takto...)?; c) nedomnívám se, že současná situace ve školství je ovlivněna post-socialismem, ale spíše evropským sekularismem; vždyť jsme již 30 let po revoluci, společnost se vyvíjí, v mnohém po stejných dynamikách „díky“ komunismu, ale v mnohém i kvůli jiným faktorům; stejnou „proti-křesťanskou“ situaci nacházíme ve Francii, v Anglii..., kde socialismus nebyl. Opět toto není dostatečně reflektováno a velmi zjednodušeně řečeno: za všechno můžou komunisti.

V.14. s. 22: „*Specifický tlak prostředí má za následek snahu lektorů vycházet ze svých konzervativních pozic až na hranice církevních identit.*“ - a) to znamená, že lektoři jsou zastánci konzervativních pozic? (to jsou integrální katolíci, fundamentalističtí protestanté,...?); b) co znamená „*vyjít ze svých pozic na hranice církevních identit*“? Pokud autor užívá sociologicko-kulturního termínu identita / církevní identity, pak to měl opět doplnit definicí, či krátkým popisem; c) co vlastně znamená „*hranice církevních identit*“?

V.15. s. 25: „*Zde je kladen velký nárok na profesionalitu lektora, aby v rámci respektu k sekulárnímu prostředí toto napětí vyvažoval.*“ - nerozumím tomu zdůraznění profesionality – jsou přece profesionálové? A propos: a) v celé práci není zmíněno, jak se někdo může stát lektorem? Jaké kroky musí někdo podniknout? Jak je k tomuto „povolání“ vybrán? Berou za to peníze? Je to jejich zaměstnání? b) co znamená pro věřícího profesionálního lektora „*vyvážovat napětí*“? Jak to dělá, jaký je cíl?

V.16. s. 25: „*Po úvodní části programu následuje archaický, ale stále účinný narativní způsob oslovení studentů...*“ - nerozumím tomuto hanlivému dehonestování narativnosti. Proč je tento způsob archaický? Viz moderní proudy narativní teologie v křesťanské tradici ve 21. století. Mluví se spíše o návratu a znovuobjevení neskutečně současného narativu nového zákona, ani slovo o archaičnosti.

V.17. s. 30: „*Už zde se však můžeme ptát, co znamená naplněný život? Čímž se dostáváme do „soutěže“ různých životních paradigmat. Určitě jinak bude naplněný život vypadat dle materialistického, humanistického nebo křesťanského pojetí.*“ - a) autor opět laxně předkládá klíčový termín spolu ACET a tím je „*naplněný život*“... později sice dodá, že jde o „*naplněnost v Bohu*“, ale zde to neuvádí; b) autor zde předkládá pouze tři typy definování „*naplněného života*“: materialistický, humanistický, křesťanský; to implicitně znamená, že židé, muslimové, buddhisté, hinduisté.. nemají žádnou představu o naplnění života?; taktéž je přehlíženo evoluční hledisko, new atheism, kritický racionalismus.....

V.18. s. 31: „*Preventivní programy ACET tedy pohledem teologie mají pomoci člověku (cílové skupině – žáci/studenti) otevírat se těmto výše popsáním skutečností (kromě ve školském systému primárně deklarované prevence sociálně patologických jevů).*“ - a) nejde zde spíše o psychologický rozměr, než o teologický? Respektive, není to nebezpečné? Neměl by se člověk

nejdříve obrátit od patologických jevů ke „přirozenému zdraví“ a pak teprve – pokud bude mít zájem – i k transcendenci, resp. k naplněnosti života Bohem? b) autor odkazuje na jakési „výše popsané skutečnosti“, čímž zřejmě myslí, ono zaměření ACET na „život... naplněný v Bohu. Teocentricky je zaměřený na Boha, a to díky původnímu antropocentrickému zaměření Boha na člověka.“ (s. 31) Nejde o přílišně individualistickou představu? Kde je sociální rozměr? Kde je společenství lidí? Vždyť Bůh důsledně trinitární je společenstvím Osob. Opět tedy autor povrchně překládá poměrně hluboké souvislosti.

V.19. s. 32: „Osoba Ježíše Krista z pohledu christologie a soteriologie nám dává nahlédnout na důvody, důrazy i samotnou realizaci programů ACET. Zejména soteriologická část je důvodem, který se promítá do práce lektora se studenty. Pokud lektor plně přijal rozměr své osobní záchrany (a naplnění života) skrze a v JK, je jeho následný život i práce ovlivněna vděčností a touhou po odpovědi. Odpovědí je následování JK a žití v rytmu evangelia ve všech jeho nuancích. Radost a naděje plynoucí z této reality vede lektora ke snaze předat tuto zkušenost i studentům “ - jde o dobrou myšlenku, ale nerozumím, proč není domyšlen onen institucionalizovaný rozměr vztahu mezi „praktikujícím křesťanem-lektorem“ a spolkem ACET. Autor hovoří o tom, že christologická výpověď, stejně jako soteriologická výpověď je v základu programů ACET. A odůvodňuje to, praktikujícím a křesťansky vděčným lektorem. Znamená to, že christologie a soteriologie je v ACET jen natolik nakolik je i v jednotlivých lektorech? Není to málo? Co takhle: nevnímá se ACET jako následování učedníků, tedy jako mystické tělo Kristovo? ACET ve svém sociálním rozměru, malé komunity následující – jednotlivě i společně – Ježíše Krista, by přece dávalo ACET zajímavou teologii svého společenství, ekumenicky silně postavenou. Škoda, že tyto eklesiologické a potažmo pneumatologické výpovědi autor nepromyslel, vypadá to, že na ně ani nepomyslel.

V.20. Na straně 33 autor hovoří o konceptu představení světových náboženství: „Jedná se o objektivní popisy světových náboženství.“ - zde by mne zajímalo, jak může být objektivně některé světové náboženství představeno? Co v tomto kontextu znamená objektivita? Současná religionistika odmítá používat slovo objektivita a subjektivita. Hovoříme spíše o deskripci náboženských faktů, a o vnímání/vysvětlení těchto faktů insidery (viz Waardenburg, Paden, Pals a další příručky religionistiky v češtině).

V.21. s. 33: „U světových náboženství nalezneme protichůdné opory v náboženských textech (láska k bližnímu a současně na jiných místech pokyny k eliminaci jinověrců – Bible, Korán).“ - podivně ambivalentní formulace, kterou lze číst dvěma rozdílnými způsoby: a) v Bibli je láska k bližnímu, v Koránu eliminace jinověrců; toto čtení je chybné; b) v Bibli i v Koránu je láska k bližnímu i eliminace jinověrců; toto čtení je adekvátní.

V.22. s. 34: „Teologická reflexe pomáhá částečně nacházet odpovědi v lidském faktoru, který nerespektuje nabídku Boha, stvořitele a tímto komplikuje radostnou zvěst každého náboženského směru.“ - opět podivně znějící výpověď, češtinářsky kostrbaté a nelogické, vždyť chybí dovysvětlit predikát, tj. lidský faktor. Navíc, jakou funkci tedy má teologická reflexe? Co to znamená, když člověk odmítá Stvořitele? Např. podle Halíka a jiných sociologů náboženství jde jen o jiný projev náboženské víry (přesahu, jak by náš autor uvedl).

V.23. s. 34: „Na základě křesťanské sexuální morálky vycházející z písma a tradice je sexualita vázaná na pár muž/žena a v souvislosti s plodností (respektive plozením dětí). Tento náboženský, křesťansky motivovaný důraz se může dostat do kolize se současným postmoderním pojetím sexuality, která není tak striktně vymezena.“ - tento obraz sexuality je poměrně zastaralý, navíc je silně vázán na katolickou sexuální a rodinnou morálku, případně na některou fundamentalistickou protestantskou sexuální a rodinnou morálku; v posledních 50 letech se tyto morálky však posunuly o zásadní kus dále, mj. v oblasti toho, že cílem sexuality není jen plození, ale i láska dvou lidí (dokonce je akcentováno i téma uspokojení v rámci cílů rodinné sexuální etiky); podobně je to i s genderem, který zde autor užívá. I v dnešní době se celá řada morálních teologů se hodnověrně zabývá otázkou LGBT a obrazu rodiny. Možná

právě zde autor naznačuje v jakém smyslu jsou lektori ACET zastánci konzervativních pozic. Škoda, že to více nerozvedl.

Závěr č. 5 stran stylistického a gramatického zpracování práce: bakalářská práce je ze stylistického hlediska plná nejasných frází, formulací vzbuzujících nejasné otázky, nepřesných argumentů a argumentací, i zjednodušujících hledisek. Gramatických chyb je zde také několik. Navrhuji hodnocení jako nedostatečné, tedy za F.

Souhrnné hodnocení:

Předkládaná bakalářská práce je velmi rozporuplná. Téma je velmi dobré, ale zpracování je zoufale nedostatečné. Nejen myšlenkově a obsahově, ale i po formální a stylistické stránce. To nejlepší na bakalářské práci je téma, a to je vsutku málo.

Práci nepovažuji za obhajitelnou a navrhuji, aby autor po konzultaci s vedoucím práce zpracovali důkladnou revizi práce. V podstatě jde o rozšíření o sekundární literaturu, o přepracování a opravu řady stylistických a gramatických chyb, a naprosto zásadní upravení formální stránky práce: sjednocení citačního úzu, včetně úpravy citačních údajů a vyčištění od neadekvátních zdrojů (eferrit.com, wikipedia...), rozšíření literatury zvláště z pedagogiky a teologie. Dále je třeba přepracovat poslední čtvrtou část věnující se teologické reflexi. Zde apeluji na autora, aby z více stran přišel ke studovanému tématu a připravil opravdovou teologickou analýzu / reflexi zaobírající se šíří teologické vědy.

Práci nedoporučuji k obhajobě!

V Uhlířských Janovicích

dne 18. 7. 2022

Lukáš de la Vega Nosek